

המשך הרחבה לסעי' יא

◀ **איזה תואר כותבים על הכלה בכתובה** (ח"מ מא, ב"ש כה, באר היטב יז):

מצב הכלה	התואר שכותבים	הטעם
א) בתולה	בתולתא	ליתן לה כתובה של מאתיים זוז
ב) אלמנה	ארמלתא	כדי לפרסם שאין לה אלא מנה (לבוש)
ג) גרושה	מתרכתא	כדי שידעו שהיא גרושה ואסורה לכהנים
ד) מחזיר גרושתו	מתרכתא הדרי לגבאי	כדי שלא תגבה שתי כתובות, שעל דעת כתובה ראשונה החזירה (ח"מ ס"ק מא, וב"ש ס"ק כה)
ה) גרושה מן הראשון ומהשני אלמנה	מתרכתא [וי"א מתרכתא מקדמת דנא]	די לכתוב מתרכתא להודיע שאסורה לכהנים, וא"צ לכתוב ארמלתא
ו) שבויה	שבויה	כדי שידעו שהיא אסורה לכהנים
ז) פנויה בעולה	בעולתא [וי"א - שלא לכתוב בעולתא ¹⁰⁰]	מפני הכהנים, שמא זינתה, ואפילו באונס, חיישינן שמא נבעלה לגוי, ואסורה לכהן (ראש פינה על ח"מ מא)
ח) גיורת	גיורתא פלונית [בת אברהם אבינו] ¹⁰¹	לידע שאסורה לכהנים ¹⁰²

◀ **פת"ש ח' - הובא בהע"ז¹⁰³, ומסקנת דבריו - די ש לכתוב על גרושה מתרכתא** [ולא כמי שהקל בכך].

ואם במקום לכתוב "גרושה" כתבו "אלמנה" - אין לפסול את הכתובה, [כי השם אלמנה - זה ע"ש מה שגובה מנה, וה"ה בגרושה שגובה מנה - יצדק השם אלמנה].

ואם לא נכתב עליה לא "גרושה" ולא "אלמנה" - כל שהרגישו בטעות קודם החופה, הוי כלכתחילה ויכתבו לה כתובה אחרת.

◀ **פת"ש סוף ס"ק ח (נשאל הרדב"ז? (שו"ת ח"א סי' קפ) בדין גיורת שנישאת ונתגרשה ועתה באה לינשא, האם כותבים לה גיורת או גרושה? והשיב דלכאורה אין קפידא בדבר כיון דשתיהן אסורות לכהונה, אך מ"מ העלה שראוי לכתוב גיורת שלא תשתכח שם גרות מעליה ויחוסה כי יש לכך כמה נפק"מ¹⁰⁴, וא"צ לכתוב גרושה, דבכלל גיורת שאסורה לכהונה היא.**

¹⁰⁰ **וי"א - שלא לכתוב בעולתא שלא לביישה**, דכל המלביץ פני חבריו ברבים אין לו חלק לעולם הבא (ראש פינה על ח"מ ס"ק מא), אלא יכתוב סימן אחר כמו **"כלתא דא"** (תשב"ץ ח"א סי' שא), או **לכתוב "פלונית ארוסה" שיהיה לסימן** (פת"ש ס"ק ח).

¹⁰¹ **וכתב הרא"ש (כלל ט"ו סי' ד) - ושאלתם על גר שנתגדל ביניכם ורוצה ליקח אשה אם יוכל לקרות לעצמו איזה שם שירצה כגון פלוני בן פלוני ולכתבו בכתובה. תשובה - אותה כתובה אינה כתובה כיון שלא הוחזק בעיר באותו שם עד היום הזה ונמצא משהה את אשתו בלא כתובה, דכתובה זו כמאן דליתא דמיתא ואין לחתום עליה, אלא כך נוהגים לכתוב בכתובת גרים שמו המובהק - "פלוני בן אברהם", ואב המון גוים הוא אבי כולם.**

¹⁰² ואף בגיורת שנישאת ונתגרשה ועתה באה לינשא - לעולם צריך לכתוב לה **הגיורת** כדי שלא נשכח יחוסה, וא"צ לכתוב גרושה, דבכלל גיורת שאסורה לכהן היא (פת"ש ס"ק ח בשם הרדב"ז, וב"נפ"מ לכך צריך לכתוב דוקא **גיורת**, כדלקמן בהע"ז 104).

¹⁰³ **כתב הרמ"א - שבכתובת גרושה כותבים "מתרכתא"** כדי שידעו שהיא גרושה ואסורה לכהנים (עפ"י רמב"ם הל' יבום פ"ד הל"ד ופסקי מהרא"י סי' צ). **וכתב הפת"ש ח, שהחת"ס (ח"א סי' קל) - נשאל בדין כתובת גרושה שלא נכתב בה "מתרכתא":**

◀ **רב אחז -** סמך על התשב"ץ (ח"ב סי' קפ) **שלא הנהיג את בני עירו לכתוב בכתובת גרושה "פלונית גרושה"**, כי זה לא נמצא בשום מקום בתלמוד, ועוד שאין לגנות אשה בפני בעלה, שיקראו בפני רבים שהיא גרושה, ועוד דמי שירצה לישאנה יבדוק בכתובתה ויראה שאין לה אלא מנה, וידע שהיא גרושה מהראשון, [כי יצא עליה שם גרושה], דאי היתה אלמנה הו"ל קטלנית ואסורה לכל וכו'.

◀ **אך תת"ס - דחה דבריו והעלה דאף אם התשב"ץ היה קמון היה מצריך לכתוב כתובה אחרת ולא ניתן לחלוק על הרמב"ם** [שכתב לכתוב גרושה], **מסברת כרס ובלא ראייה מש"ס כלל**. ובפרט לרמ"א (לעיל סי' ט סעי' א) - יש לחוש דבמקרה הנ"ל [שלא כתבו גרושה] בעלה השני ימות מיתה מקרית ולא טבעית, דאין חשש של אשה קטלנית ותנשא בפעם שלישית לכהן, וא"כ הכרח גדול להזכיר שהיא **מתרכתא - גרושה**.

וכתב הפת"ש - כשלא כתבו עליה "גרושה", ואף לא "אלמנה", מה שהחת"ס הצריך לכתוב כתובה אחרת, צ"ל היינו בהרגישו בטעות קודם החופה דהוי כלכתחילה.

אך אם במקום לכתוב גרושה כתבו **אלמנה** - א"כ כל שגובה מנה, יצדק השם אלמנה, ואין לפסול את הכתובה, אף לחת"ס.

¹⁰⁴ **ב' דוגמאות לנפק"מ שמחמתן עדיף לכתוב שהיא גיורת:**

א) אם למחר יגרש אותה זה ותנשא לגר, בת שתולד להם - לכתחילה פסולה לכהן (כדלעיל סי' ז סעי' כא), לכן צריך לכתוב שהיא גיורת.
ב) אם תשתכח שם גיורת מעליה לא תוכל להנשא לקרוביה מצד האב, אבל אם שם גיורת עליה תוכל להינשא לקרוביה מצד האב, מכיון דלא גזרו בגר בשאר [=בקרובין] האב כלל, וכו'.